

Отжидач Ю. І.,

науковий керівник — **Царьов М. С.**, к.е.н., доцент,
ДВНЗ «Київський національний економічний університет
імені Вадима Гетьмана», м. Київ

ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ ОБЛІКУ ОВЕРДРАФТУ

Найбільш сучасним і розповсюдженим видом поточних зобов'язань за кредитами у господарській діяльності підприємств є овердрафт — короткостроковий кредит, що надається з метою покриття тимчасової нестачі оборотних коштів у клієнта шляхом сплати з його поточного рахунку розрахункових документів понад фактичний залишок коштів на рахунку.

Від традиційного кредитування овердрафт відрізняється тим, що кредитні ресурси не направляються на рахунок клієнта, а надається можливість від'ємного залишку на рахунку.

Питання організації розрахунків овердрафт розглядали в своїх дослідженнях вітчизняні вчені Герасимович А. М., Дерев'янка С. І, Кіндрацька Л. М., Парасія-Вергуненко І. М. та інші.

Важливого значення набуває питання регулювання процесу отримання і погашення овердрафту, оскільки цей вид кредиту в Україні залишається законодавчо неврегульованим [1].

Зважаючи на відносну новизну овердрафту, виникають певні проблеми, пов'язані з його відображенням в обліку. Згідно із Інструкцією №291 для обліку поточних зобов'язань підприємства використовують 6 клас плану рахунків, але для обліку кредиту у вигляді «овердрафту» рахунок не передбачений [2, с. 216]. Тому, коли банк надає такий вид кредиту підприємству, то в останнього виникає від'ємний залишок на поточному рахунку. Ця особливість зумовлює появу двох підходів до відображення цієї господарської операції [3].

Перший підхід полягає у відображенні овердрафту на рахунку 60 «Короткострокові позики». У цьому випадку овердрафт відображається аналогічно отриманню звичайного кредиту. У подальшому, коли на поточний рахунок підприємства надійдуть грошові кошти, банк автоматично спрямує їх на погашення основної суми кредиту. Відображення нарахованих відсотків за овердрафтом здійснюється аналогічно як при сплаті відсотків за звичайним кредитом.

Таблиця 1

**КОРЕСПОНДЕНЦІЯ РАХУНКІВ З ОБЛІКУ ОВЕРДРАФТУ
(ІЗ ЗАСТОСУВАННЯМ СУБРАХУНКУ
601 «КОРОТКОСТРОКОВІ КРЕДИТИ БАНКІВ У НАЦІОНАЛЬНІЙ ВАЛЮТІ»**

№ з/п	Зміст господарської операції	Кореспонденція рахунків		Сума, грн
		Дебет	Кредит	
1.	Нараховано і сплачено комісію за відкриття та обслуговування кредитної лінії	92 685	685 311	300 300
2.	На позичковий рахунок отримано кошти кредитної лінії	311	601	3 000
3.	Оплачено товари, отримані від постачальника:			
	— у межах наявних коштів на поточному рахунку;	631	311	1 000
	— за рахунок кредитної лінії	631	601	3 000
4.	Отримано оплату за надані послуги	311	361	4 000
5.	Закрито зобов'язання за кредитною лінією	601	311	3 000
6.	Нараховано відсотки за користування кредитною лінією	951	684	100
7.	Сплачено відсотки за користування кредитною лінією	684	311	100
8.	Списано на фінансовий результат нараховані відсотки за овердрафтом	792	951	100

Таблиця 2

**КОРЕСПОНДЕНЦІЯ РАХУНКІВ
З ОБЛІКУ ПРОСТРОЧЕНОЇ КРЕДИТНОЇ ЛІНІЇ БАНКУ**

№ з/п	Зміст господарської операції	Кореспонденція рахунків		Сума, грн
		Дебет	Кредит	
1.	Нараховано і сплачено комісію за відкриття та обслуговування кредитної лінії	92 685	685 311	300 300
2.	На позичковий рахунок отримано кошти кредитної лінії	311	601	3 000
3.	Оплачено товари, отримані від постачальника:			
	— у межах наявних коштів на поточному рахунку	631	311	1 000
	— за рахунок кредитної лінії	631	601	3 000

Закінчення табл. 2

№ з/п	Зміст господарської операції	Кореспонденція рахунків		Сума, грн
		Дебет	Кредит	
4.	Переведено кредит за овердрафтом в прострочений	601	605	3 000
5.	Отримано оплату за надані послуги	311	361	4 000
6.	Нараховано та перераховано штрафи за несвоєчасне погашення заборгованості за кредитом	948	685	50
7.	Списано на фінансові результати сплачений штраф	791	948	50

Таблиця 3

**КОРЕСПОНДЕНЦІЯ РАХУНКІВ З ОБЛІКУ ОВЕРДРАФТУ
(БЕЗ ЗАСТОСУВАННЯ СУБРАХУНКУ
601 «КОРОТКОСТРОКОВІ КРЕДИТИ БАНКІВ У НАЦІОНАЛЬНІЙ ВАЛЮТІ»)**

№ з/п	Зміст господарської операції	Кореспон- дуючі раху- нки		Сума, грн
		Дебет	Кре- дит	
1.	Нараховано і сплачено комісію за відкриття та обслуговування кредитної лінії	92 685	685 311	300 300
2.	На позичковий рахунок отримано кошти кредитної лінії	311	601	3 000
3.	Оплачено товари, отримані від постачальника Залишок на рахунку за субрахунком 311: — перед проведенням операції 1000 грн — після проведення — 3000 грн	631	311	4 000
4.	Отримано оплату за надані послуги	311	361	4 000
5.	Нараховано відсотки за користування кредитною лінією	951	684	100
6.	Сплачено відсотки за користування кредитною лінією	684	311	100
7.	Списано на фінансовий результат нараховані відсотки за овердрафтом	792	951	100

Якщо ж отримання овердрафту пов'язане зі створенням кваліфікаційного активу, то витрати за відсотками необхідно капіталізувати — уключати до собівартості кваліфікаційного активу згідно з П(С)БО 31 «Фінансові витрати», при цьому нарахування процентів відображають тією ж проводкою (табл. 1).

Штрафи/пеню, нараховані банком за несвоєчасне повернення основної суми кредиту та/або несвоєчасну сплату процентів, слід також відображати в бухгалтерському обліку відповідно до обліку прострочених кредитів (табл. 2).

Деякі вчені вважають, що це є не логічним і пропонують відображати надання овердрафту по іншому (табл. 3).

Однак проблемною буде ситуація, коли не відомо, яка сума коштів надійде на поточний рахунок до кінця дня. Не виняток, що вона не перекриє суму наданого кредиту [2, с. 216].

Тому, з огляду на це і виникає підхід, згідно з яким більш економічно обґрунтованою і правильною обліковувати кредит «овердрафт» на бухгалтерському рахунку 31 «Рахунки в банках», так як даний підхід продиктовано думкою Мінфіну, який у листі від 09.12.2003 року №31-04200-30-5/7021 зазначив, що отримання овердрафту необхідно відображати за кредитом рахунка 31. Адже згідно із цим підходом, усі грошові кошти, що надходять на поточний рахунок підприємства, одразу будуть списані банком на погашення цього кредиту [4]. Таким чином, рахунок 31 «Рахунки в банках» доцільно вважати таким, що може мати кредитове сальдо при використанні кредиту «овердрафт» і цю суму необхідно відображати в активі балансу (звіту про фінансовий стан) у дужках, тобто віднімати при вирахуванні підсумку по розділу II «Оборотні активи».

Водночас для великих підприємств, які подають фінансову звітність за повною формою, перший варіант відображення овердрафту в бухгалтерському обліку (за допомогою рахунка 60 «Короткострокові позики») є найприйнятнішим. Це обумовлено тим, що окреме виділення операцій з отримання та повернення овердрафту дає можливість заповнити ряд. 3305 «Отримані позики» і ряд. 3350 «Погашення позик» форми № 3 «Звіт про рух грошових коштів» без додаткової вибірки даних.

Що стосується використання другого варіанта (за допомогою рахунка 31 «Рахунки в банках»), то незважаючи на уявну простоту він несе в собі складнощі із заповненням форми № 3. Річ у тім, що відповідно до п. 9 НП(С)БО №1 «Загальні вимоги до фінансо-

вої звітності» підприємство має розгорнуто наводити суми надходжень і витрат від операційної, інвестиційної та фінансової діяльності. Водночас, відображаючи отримання овердрафту лише за кредитом рахунка 31 «Рахунки в банках», виконати цю вимогу буде доволі складно, адже при зазначеному підході отримання кредиту в обліку взагалі не виділяється [3].

Отже, підхід щодо використання в обліку овердрафту субрахунку 311 «Поточні рахунки в національній валюті» з мінусом має право на життя, але він не зовсім вписується в норми Інструкції про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій, затвердженої наказом Мініфіну від 30.11.1999 р. №291. Адже за дебетом рахунка 31 «Рахунки в банках» відображається надходження грошових коштів, за кредитом — їх використання. А використовувати те, що не надійшло, — неможливо. Тому правильніше, з методологічної точки зору, використовувати під час обліку овердрафту субрахунок 601. Але, не зважаючи на це, може існувати і другий варіант, оскільки у листі Мініфіну від 09.12.2003 року №31-04200-30-5/7021 зазначено, що «Кредитове сальдо поточного рахунку, яке утворюється за позикою овердрафт, відображається на підставі виписки банку за кредитом рахунку 31 «Рахунки в банках» і відповідно до НП(С)БО №1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» у статті «Короткострокові кредити банків» розділу IV пасиву Балансу (Звіту про фінансовий стан) (форма № 1)».

Список використаних джерел

1. Дерев'яно С. І. Особливості застосування овердрафтного кредиту в Україні / С. Дерев'яно // Бухгалтерія в сільському господарстві. — 2012. — № 4. — С. 15–22.
2. Актуальні проблеми розвитку харчових виробництв, готельного, ресторанного господарств і торгівлі [Текст] : всеукраїнська науково-практична конференція молодих учених і студентів, 23 березня 2011 р. : [тези у 2-х ч.] / редкол. : О. І. Черевко [та ін.]. — Харків : ХДУХТ, 2011. — Ч. 2. — 475 с.
3. Смердов В. Овердрафт: бухгалтерський та податковий облік [Електронний ресурс] : / Смердов В. — 2011. — Режим доступу до статті: <http://www.spilka.biz.ua/blog/?p=299>
4. Лист Міністерства фінансів України «Щодо застосування нормативно-правових документів з бухгалтерського обліку» від 09.12.2003 р. № 31-04200-30-5/7021.